

Waarderende Gemeenteopbouw Bethelkerk

Werkgroep Kleinere Organisatie

**Aan de kerkenraden van de
wijkgemeenten Noord en Zuidwest**

december 2019

Onderwerp: beleidsvoorstel organisatie Bethelkerk

I. Inleiding

De 6 vergezichten die zijn voortgekomen uit het in 2018 gestarte project Waarderende Gemeenteopbouw zijn op 6 oktober 2019 tijdens een wijkbijeenkomst verder uitgediept. In die bijeenkomst is in groepen doorgepraat over hoe de verschillende vergezichten kunnen worden gerealiseerd. Eén van de vergezichten is een "kleinere organisatie".

De uitkomst van de praatgroep "Kleinere organisatie" was – kort gezegd - 2-ledig:

1. de wijkgemeenten Noord en Zuidwest op korte termijn samenvoegen tot één wijkgemeente
2. de organisatie aanpassen met een kleinere wijkkerkenraad en inhoudelijke wijkraden en taakgroepen.

De deelnemers aan deze praatgroep op 6 oktober hebben op zich genomen om deze 2 elementen verder uit te werken tot een beleidsvoorstel aan de wijkkerkenraad.

Het resultaat hiervan is verwoord in het voorliggende stuk.

II. Ontwikkeling sinds ontstaan PGB

Bij de totstandkoming van de Protestantse Gemeente Barendrecht in 2013 zijn 6 wijkgemeenten gevormd, waaronder de Gereformeerde wijkgemeenten Noord en Zuidwest, die de Bethelkerk als thuisbasis hebben.

Functioneerden deze wijkgemeenten eerst nog als zelfstandige wijken met een eigen kerkenraad, voorzitter, secretaris, ambtsdragers enz. enz., in de loop der jaren zijn de wijken, bestuurlijk gezien, meer en meer gaan samen optrekken. Inmiddels is de feitelijke situatie zo, dat deze kerkenraden zijn samengesmolten tot één kerkenraad. Alle zaken worden in gezamenlijkheid besproken en beslist. Door het gestaag afnemende aantal ambtsdragers is de bezetting aanzienlijk gekrompen en is het al mooi als de belangrijkste bestuursfuncties enkelvoudig ingevuld kunnen worden.

Is het onderscheid tussen de 2 wijken bestuurlijk zo goed als weggefallen, dit onderscheid is er nog wel als het gaat over de predikantsbezetting. Beide wijken hebben een eigen predikant, die in principe in de eigen wijk opereren. Maar ook hier sprake is van grensvervaging. In Zuidwest is na het vertrek van ds. Robert-Jan van Amstel een interim-predikant aangesteld specifiek voor het ouderenpastoraat. Voor andere predikantstaken (bijv. doop en huwelijk) wordt vaak een beroep gedaan op de predikant van Noord. Deze gaat vaak ook op zondag voor en wordt daardoor als "dé predikant van de Bethelkerk" gezien. Dit heeft zijn weerslag op diens werkdruk.

In 2018 is een groot aantal wijkleden gevraagd om een taak in de kerk en liefst een ambt in de kerkenraad te vervullen. Tijdens die zoektocht werd duidelijk dat de animo om zitting te nemen in de kerkenraad klein is. Er is zeker wel bereidheid om "iets" in en voor de kerk te doen, maar voor velen lijkt het dragen van bestuurlijke verantwoordelijkheid, of simpelweg het 'vele' vergaderen een reden om zich niet beschikbaar te stellen.

Duidelijk is dat als deze trend doorzet de continuïteit van het bestuur van de wijkgemeenten in gevaar komt. Daarnaast is het de vraag of het nog van deze tijd is om het kerkbestuur te willen inrichten zoals we dat de afgelopen decennia deden. Kortom, het is hoog tijd om de bakens te verzetten en ons te richten op een organisatievorm die meer passend is in de huidige tijd.

III. Samengaan in Wijkgemeente Bethelkerk

Waarom samengaan?

Er zijn tal van redenen om deze stap te zetten.

De wijkgemeenten zijn bestuurlijk gezien al samengesmolten. Het is daarnaast ook het welhaast onmogelijk om voor beide wijken een volledige kerkenraad te bemensen. Bovendien blijkt in de praktijk dat er ook geen noodzaak is om het bestuur op te delen in 2 wijkkerkenraden. Sterker nog, nu de animo om in het kerkbestuur zitting te nemen klein is, lijkt de tijd rijp om de bestuurlijke taken aan een kleinere kerkenraad over te laten. Later in dit voorstel wordt hier op teruggekomen.

Verder, en dat weegt minstens even zwaar, lijkt de Bethelkerk-gemeenschap zelf zich al sinds jaar en dag te manifesteren als een eenheid, waarbinnen het lid zijn van wijk Noord of van wijk Zuidwest niet of nauwelijks een rol speelt. Het onderscheid tussen Noord en Zuidwest is voor deze kerkgemeenschap dan ook niet meer dan een formaliteit.

Tot slot is een bijkomende reden, dat de Gereformeerde wijkgemeente Zuidoost en de Hervormde wijkgemeente Dorpskerk, die sinds de verkoop van de Triomfatorkerk de Dorpskerk als thuisbasis hebben, hebben besloten per 1 januari 2020 samen de nieuwe Protestantse wijkgemeente Dorpskerk te vormen. Door hier op aan te sluiten ontstaan in Barendrecht-centrum 2 wijkgemeenten met elk een eigen kerkgebouw!

Wat verandert er?

Met het samengaan van de wijken Noord en Zuidwest ontstaat er een nieuwe wijkgemeente. Bij het besluit tot samengaan moet het een en ander worden geregeld.

Belangrijke onderwerpen zijn dan:

- A. het bepalen van de naam van de nieuwe wijkgemeente
- B. het vormen van een nieuwe kerkenraad
- C. het vastleggen van de organisatie (in plaatselijke regeling)
- D. het vaststellen van een nieuw beleidsplan (voor 4 jaar)

Hierover wordt het volgende opgemerkt:

A. Naam wijkgemeente

Het ligt voor de hand de naam te ontleen aan de naam van het kerkgebouw dat als thuisbasis dient, daarom wijkgemeente Bethelkerk. De leden van de wijk zullen zich hier vermoedelijk ook het beste in herkennen. Tegelijkertijd is voor buitenstaanders meteen duidelijk over welke kerkgemeenschap het gaat. Daarnaast wordt qua naamgeving aangesloten bij de naam van de nieuwe wijkgemeente Dorpskerk.

Een andere vraag is of de nu nog "Gereformeerde" wijkgemeenten Noord en Zuidwest na het samengaan als "Gereformeerde", of als "Protestantse" wijkgemeente willen doorgaan. Kerkordelijk gezien heeft een kerkelijke gemeente een grote mate van vrijheid bij het vormen van wijkgemeenten. Navraag bij de kerkorde-juristen van de PKN leert dat die vrijheid ook geldt voor de naamgeving "Gereformeerd" of "Protestants". Hier ligt dus een keuzemogelijkheid.

Na de fusie in 2013 is er voor gekozen de wijken Noord en Zuidwest als "Gereformeerde wijkgemeente" aan te merken. Hier zullen destijds goede redenen voor geweest zijn, al is dit na het opgaan in de "Protestantse Gemeente Barendrecht" niet altijd door iedereen begrepen.

De vraag anno 2020 is of die redenen nog gelden. Sinds 2013 is er veel veranderd en lijkt de Gereformeerde afkomst in het algemeen minder zwaar te wegen, zeker bij de jongere generaties. Deze lijn zal zich naar verwachting in de komende jaren doorzetten.

Tegen deze achtergrond heeft het de voorkeur van de werkgroep om na samenvoeging uit te gaan van de naam: **PROTESTANTSE WIJKGEMEENTE BETHELKERK.**

B. Vorming nieuwe wijkkerkenraad

Bij het door samenvoeging ontstaan van een nieuwe wijkgemeente dient een nieuwe wijkkerkenraad te worden gevormd. Dit is een mooie gelegenheid om organisatorische veranderingen door te voeren. In onderdeel IV van dit voorstel wordt daar verder op ingegaan.

C/D Vaststellen Plaatselijke regeling/Beleidsplan

De kerkorde bepaalt dat wijkgemeenten een plaatselijke regeling en een beleidsplan moeten vaststellen.

De plaatselijke regeling bevat onder andere regels over de samenstelling en werkwijze alsook de besluitvorming door de wijkkerkenraad, kerkdiensten en de instelling van wijkraden en taakgroepen.

Een beleidsplan beschrijft kort gezegd hoe de wijkgemeente vorm wil geven aan haar "kerk-zijn". Een beleidsplan heeft in de regel een looptijd van 4 jaar.

De werkgroep beveelt aan de processen van het samengaan, het beleidsplan en de plaatselijke regeling zoveel mogelijk te combineren, zodat met ingang van 2021 een goede start gemaakt kan worden in de nieuwe situatie.

Te doorlopen stappen

Zoals aangegeven heeft een kerkelijke gemeente een grote mate van vrijheid bij het vormen van wijkgemeenten. Er zijn geen toestemmingen op classicaal of synodaal niveau nodig. Vanzelfsprekend zijn de Algemene kerkenraad van onze Protestantse Gemeente Barendrecht en de daartoe behorende wijkgemeenten wel nauw betrokken.

Omdat besluiten over instelling en wijziging van wijkgemeenten de leden rechtstreeks raakt is het van belang deze hier op een goede manier bij te betrekken. Dat geldt evengoed voor het beleidsplan en de plaatselijke regeling.

Uitgaande van het combineren van de stappen die leiden tot besluitvorming over het samengaan, het beleidsplan en de plaatselijke regeling, stelt de werkgroep voor de hierna vermelde procedure te doorlopen en in 2020 af te ronden.

- A. **Principebesluit** wijkkerkenraden Noord en Zuidwest t.a.v.: *(januari)*
 - samengaan wijkgemeenten
 - opstellen Beleidsplan 2021 - 2024
 - opstellen Plaatselijke regeling

- B. **Vorbereiding:** *(februari – mei)*
 - besluitvorming samengaan
 - conceptbeleidsplan
 - concept-plaatselijke regeling

- C. **Voorgenomen besluit** wijkkerkenraden t.a.v.: *(juni of kort na zomer)*
 - ontwerpbesluit samengaan
 - ontwerp-beleidsplan
 - ontwerp-plaatselijke regeling

- D. **Informatie- en consultatie:** *(september)*
 - gemeenteleden informeren (bijv. via wijkkrant)
 - informatieavond(en), inclusief mondelinge reactiemogelijkheid

- bieden schriftelijke reactiemogelijkheid

E. **Definitieve besluitvorming** wijkkerkenraden t.a.v.: (*oktober*)

- het samengaan in één wijkgemeente
- het vaststellen van het Beleidsplan 2021 – 2024
- het vaststellen van plaatselijke regeling

F. **Besluitvorming door Algemene kerkenraad** (*november*)

Planning

Om de beoogde streefdatum van 1 januari 2021 te halen, moet uitgegaan worden van een strakke planning. Een jaar is nu eenmaal snel voorbij.

Om een indicatie te geven van de doorlooptijd is bij elke stap de maand van afronding vermeld. Dit is niet meer dan een inschatting van de tijd die nodig is. Feit is dat in de AK-vergadering van begin november 2020 de definitieve besluitvorming zal moeten plaatsvinden. Het kan nodig blijken af te wijken van het vergaderrooster van de wijkkerkenraad (bijv. extra vergadering in oktober).

Communicatie

De werkgroep benadrukt het belang dat van een goede communicatie met en het betrekken van de wijkgemeente bij dit proces. De ervaring leert dat een gebrekkige communicatie en betrokkenheid leidt tot onvrede en verlies van interesse bij het reilen en zeilen van de kerk.

Met name bij stap B. zou dit kunnen betekenen dat gemeenteleden actief meedoen in het vormgeven van het beleidsplan. Dit zal bijdragen aan zorgvuldige en gedragen besluitvorming, wat uiteindelijk de betrokkenheid bij de nieuw te vormen wijkgemeente zal vergroten.

IV. Organisatie nieuwe stijl

Huidige organisatie

De organisatie van de wijkgemeenten bestaat uit een wijkkerkenraad en wijkraden/taakgroepen.

De ouderlingen en diakenen zijn per definitie lid van de wijkkerkenraad en worden geacht de vergaderingen bij te wonen. Het dagelijks bestuur, gevormd door de voorzitter, secretaris, ouderling-kerkrentmeester en de predikanten, bereidt de vergaderingen van de wijkkerkenraad voor. Elke wijkkerkenraad wijst 2 leden aan als afgevaardigde naar de Algemene Kerkenraad.

De wijkraden en taakgroepen worden bemenst door ambtsdragers en richten zich daarbinnen op specifieke taken binnen de aandachtsvelden waarvoor zij zijn ingesteld. Op dit moment zijn dit Pastoraat, Diaconaat, Financiën, Jeugd en Gezin, Communicatie.

De Wijkraad Financiën bestaat uit een ouderling-kerkrentmeester en een kerkrentmeester. Door het ontbreken van jeugdouderlingen is de Wijkraad Jeugd en Gezin niet actief. Eén ouderling houdt zich bezig met Communicatie.

De Wijkraden Diaconaat en Financiën hebben met één of meer afgevaardigden zitting in resp. het College van Diakenen en het College van Kerkrentmeesters.

Enkele jaren geleden is besloten tot invoering van wijkraden/taakgroepen. Achterliggende gedachte was het verminderen van de vergaderdruk van de wijkkerkenraad en tegelijk het creëren van taakgerichte overlegsituaties waarin per taakveld meer specifiek overleg en diepgang mogelijk is.

Sinds de invoering is het aantal vergaderingen van de wijkkerkenraad teruggegaan van 10 naar 6 keer per jaar. De wijkraden (met name Pastoraat en Diaconaat) bepalen zelf het aantal en de frequentie van de vergaderingen.

Kleinere organisatie

Met het invoeren van de hierboven vermelde organisatiestructuur is een belangrijke verbeteringslag gemaakt.

Het aantal plenaire vergaderingen van de wijkkerkenraad is aanzienlijk teruggebracht en de wijkraden Pastoraat en Diaconaat kunnen zich meer dan voorheen verdiepen in het eigen werkveld. Hierdoor

wordt de agenda van de wijkkerkenraad ontlast, terwijl de wijkraden voor de werkvelden Pastoraat en Diaconaat meer rendement lijken op te leveren dan in de oude situatie.

Tegen deze achtergrond is er geen reden om de structuur van de organisatie principieel aan te passen.

Wel is er aanleiding om de bemensing tegen het licht te houden. De geringe animo om zitting te nemen in de wijkkerkenraad en de rol die de wijkraden/taakgroepen vervullen zijn er de oorzaak van dat het werkveld van de wijkkerkenraad zich meer en meer beperkt tot de echt bestuurlijke onderwerpen.

Een wijkkerkenraad met 25 of meer leden is bij deze werkwijze niet langer nodig en niet efficiënt. In plaats daarvan kan worden volstaan met een kleinere wijkkerkenraad, waarvan de samenstelling is afgestemd op haar bestuurlijke rol.

De wijkkerkenraad draagt de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor haar eigen besluiten, maar ook voor het functioneren van de wijkraden. Dit betekent dat de wijkraden, hoeveel speelruimte deze ook krijgt, verantwoording schuldig zijn aan de wijkkerkenraad.

Om die reden is het goed om uit te gaan van het principe dat in elke wijkraad/taakgroep minimaal 1 lid van de wijkkerkenraad zitting heeft. Voor de wijkraden Pastoraat en Diaconaat is het aan te bevelen om 2 mensen in de wijkkerkenraad te hebben.

Samenstelling wijkkerkenraad

De kerkorde schrijft voor dat in een wijkkerkenraad tenminste bestaat uit:

- predikant(en)
- 2 ouderlingen
- 1 ouderling-kerkrentmeester
- 2 diakenen.

Het dagelijks bestuur bestaat uit tenminste een voorzitter, secretaris en algemeen bestuurslid.

Op basis van het voorgaande komt de werkgroep tot het voorstel voor de wijkkerkenraad Bethelkerk uit te gaan van de volgende samenstelling:

- voorzitter
- secretaris
- predikant(en)
- 2 ouderlingen – vertegenwoordigd in de Wijkraad Pastoraat
- 1 ouderling-kerkrentmeester – vertegenwoordigd in de Taakgroep Financiën/Gebouwen
- 2 diakenen – vertegenwoordigd in de Wijkraad Diaconaat
- overige ambtsdragers – aantal afhankelijk van aantal wijkraden en taakgroepen.

In deze opzet zal de wijkkerkenraad uit 10 -12 personen bestaan.

Wijkraden/taakgroepen

De wijkkerkenraad kan wijkraden en taakgroepen instellen of opheffen. Dit kan voor bepaalde

(tijdelijk) of onbepaalde tijd. Verder is er vrijheid in de keuze van de werkvelden en taken waarvoor dit wordt gedaan.

De werkgroep stelt voor in ieder geval uit te gaan van de volgende permanente wijkraden - taakgroepen:

- * *Pastoraat*
- * *Diaconaat*
- * *Financiën/Gebouwen*
- * *Vieringen*
- * *Communicatie*

Bij de keuze voor deze opzet wordt het volgende opgemerkt:

- a. Met het wijzigen van de organisatie kan met minder ambtsdragers worden volstaan. Dit heeft ook gevolgen voor de wijze waarop het pastoraat en diaconaat wordt vormgegeven en hoe dit wordt "bemenst". Binnen de Wijdraad Pastoraat staat dit onderwerp al langere tijd op de agenda en de in Wijdraad Diaconaat wordt al gewerkt met diaconale vrijwilligers. Het samengaan van de 2 wijkgemeenten en de verkleining van de organisatie lijken bij uitstek hét moment om ook hier een vernieuwingsslag te maken.
- b. De Taakgroep Vieringen komt voort uit de voorlopige uitkomsten van het project Waarderende Gemeenteopbouw. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat zo'n groep zal worden gevormd.
- c. Bij de Taakgroep Communicatie past de kanttekening dat op dit vlak een verbeteringsslag nodig is. De huidige communicatiemiddelen zijn deels verouderd, waardoor lang niet iedereen wordt bereikt. Goede communicatie vergroot de betrokkenheid bij het kerkelijke leven. Verder is communicatie een belangrijk middel in het streven om als kerk meer naar buiten te treden. Kortom een sterke communicatie is van groot belang.
- d. Er is niet gekozen voor een taakgroep Jeugd en Gezin. Voorgesteld wordt dat wijkraden en taakgroepen vanuit het eigen taakveld specifieke aandacht aan de doelgroep jeugd en gezin besteden. In feite gebeurt al veel op dit vlak, bijvoorbeeld bij vieringen door jeugddiensten, kindernevendienst, diacodoedag enz. Het is aan de wijkraden en taakgroepen deze aandacht vast te houden en zo mogelijk te versterken.

Bij tijdelijke taakgroepen kan worden gedacht aan bijv. het opstellen van een beleidsplan of het organiseren van een bijzondere activiteit.

V. Samenvatting en voorstel

In het kader van het in 2018 gestarte project "Waarderende Gemeenteopbouw" is de focus gericht op het "goede" binnen onze kerkgemeenschap en hoe we door verdere uitbouw en versterking van deze kwaliteiten in de komende jaren richting kunnen geven aan ons "kerk-zijn".

Eén van de gedefinieerde "vergezichten" betreft een andere kleinere organisatie. Het blijven voortbestaan van 2 aparte wijkgemeenten en het in stand houden van een grote kerkenraad sluit niet meer aan bij de mogelijkheden en behoeften van deze tijd.

Deze constatering is niet nieuw, maar het is goed dit nu nadrukkelijk op de agenda te zetten.

Voorstel:¹

Voorgesteld wordt het jaar 2020 te gebruiken voor de voorbereiding en besluitvorming over:

- a. het vormen van een nieuwe Protestantse wijkgemeente Bethelkerk
- b. een Beleidsplan 2021 – 2024 voor de nieuwe wijkgemeente
- c. een plaatselijke regeling voor de nieuwe wijkgemeente
- d. de invoering van een kleinere organisatie.

¹ Instemming met dit voorstel kan worden gezien als principebesluit (procedurestap A).

Bij de bespreking van dit voorstel wensen wij u veel wijsheid en Gods zegen toe!

Met vriendelijke groet,

Werkgroep Kleinere Organisatie

Leo van Gelder

Joost Hooimeijer

Petra de Kam

Marco Kruit

Jaap Nootenboom

Joost Niemantsverdriet

In de kerkenraadsvergadering van 21 oktober 2021 is dit rapport besproken. De kerkenraad heeft besloten dat dit de kijkrichting is voor de komende tijd. Wel heeft de kerkenraad aangegeven dat er een Wijkraad voor Jeugd en Gezin moet blijven bestaan. Daarom wordt ook aan het beleidsplan een dergelijk hoofdstuk toegevoegd.